

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۲۵۳/۱۱۶۸

مشارکت والدین

در آموزش و پرورش کودکان

ایجاد همکاری مؤثر بین خانواده و مدرسه

مؤلف: مهین هورنبای

مترجم:

مهرزاد فراهتی

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی

چاپ اول

۱۳۹۸

سرشناسه

هورن بای، گری
Hornby, Garry

عنوان و نام پدیدآور : مشارکت والدین در آموزش و پرورش کودکان : ایجاد همکاری مؤثر بین خانواده و مدرسه/نویسنده
گری هورنبای ؛ مترجم مهرداد فراحتی.
مشخصات نشر : تهران : انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری : ۲۲۴ ص.: مصور.
فروست : انتشارات انجمن اولیا و مربیان؛ ۲۸۴.
شابک : ۲۳۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۹۶۴-۴۵۱۳۲۸-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیا
یادداشت : Parental involvement in childhood education : building effective school-family partnerships.c2011
یادداشت : کتاب حاضر در سال ۱۳۹۶ با عنوان "مشارکت اولیا در تعلیم و تربیت"

و ترجمه حسین زارع محمدآبادی و تقی آقا حسینی توسط جهاد دانشگاهی،
واحد اصفهان فیا دریافت نموده است.

یادداشت

: واژه نامه.

یادداشت

: کتاب نامه.

یادداشت

: نمایه.

عنوان دیگر

: مشارکت اولیا در تعلیم و تربیت.

عنوان دیگر

: ایجاد همکاری مؤثر بین خانواده و مدرسه.

موضوع

: آموزش و پرورش دوران اولیه کودکی -- مشارکت والدین

موضوع

: Early childhood education -- Parent participation

موضوع

: خانه و مدرسه

موضوع

: Home and school

شماره افزوده

: فراحتی، مهرداد، ۱۳۶۳ -- مترجم

شماره افزوده

: انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران، انتشارات

رده بندی کنگ

: LB۱۱۳۹/۳۵/۵۰۹۰۳۹۱

رده بندی دیو

: ۳۷۲

شماره کتابشنا

: ۵۸۰۳۳۸۱

انتشارات انجمن اولیا و مربیان

شماره انتشار: ۱۰۰

مشارکت والدین در آموزش و پرورش کودکان

ایجاد همکاری مؤثر بین خانواده و مدرسه

مؤلف: گری هورنبای

مترجم: مهرداد فراحتی

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی

ویراستار: ندا اسدی

صفحه آرایی و طراحی جلد: مؤسسه فرهنگی و هنری انسان ساز

آماده سازی: اداره آموزش اولیا

امور چاپ و توزیع: مدیریت اداری و مالی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: دریا، ناظر چاپ: کامیاب عبدالرحیم زاده کلو

چاپ اول: ۱۳۹۸ ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۵۱۳۲۸-۲ قیمت: ۲۳۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق محفوظ است

تهران خ سپهبد قرنی نبش خیابان سمیه وزارت آموزش و پرورش

ساختمان زنده یاد علاقه مندان طبقه دهم انجمن اولیا و مربیان

تلفن: ۸۲۲۸۴۲۷۳

نمابر: ۸۸۳۹۹۶۲

فروشگاه مرکزی: خ قدس ابتدای خ طالقانی، شماره ۴۳۳

تلفن: ۸۸۹۵۸۱۷۹

نمابر: ۸۸۹۵۸۱۹۰

Email: payvand@medu.ir WebSite: payvand.medu.ir

فهرست

۱۳		سخن ناشر
۱۵		پیش گفتار
۱۹		تشکر و قدردانی
۲۰		درباره نویسنده
۲۱		فصل ۱
۲۱		اهمیت مشارکت والدین
۲۲		مقدمه
۲۵		نقش روانشناسان در مشارکت والدین
۲۷		نگرش ای متعصبان نسبت به والدین
۲۸		نگرش‌های بیج نسبت به والدین
۲۹		والدین به مثابه مشکل
۲۹		والدین به مثابه مخالف
۳۰		آسیب‌پذیری والدین
۳۰		توانایی کمتر والدین
۳۱		نیاز والدین به درمان
۳۱		والدین به مثابه منشأ و علت مشکل
۳۲		نیاز به رعایت «فاصله حرفه‌ای» در برخورد با والدین
۳۲		نگرش‌های لازم برای کار اثربخش با والدین
۳۳		توانایی‌های لازم برای کار اثربخش با والدین
۳۴		مهارت‌های لازم برای کار اثربخش با والدین
۳۴		آگاهی لازم برای کار اثربخش با والدین
۳۶		الگوی لازم برای کار اثربخش با والدین
۳۷		جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۳۹		فصل ۲
۳۹		موانع مشارکت والدین
۴۰		مقدمه
۴۲		عوامل مربوط به والدین و خانواده
۴۲		عقاید والدین درباره مشارکت والدین
۴۴		دریافت‌های والدین از دعوت به مشارکت
۴۵		موقعیت‌های فعلی زندگی والدین

۴۶		طبقه، قومیت و جنسیت
۴۹		عوامل مربوط به کودکان
۴۹		سن
۵۰		مشکلات و ناتوانی‌های یادگیری
۵۱		استعدادها
۵۲		مشکلات رفتاری
۵۳		عوامل مربوط به والد معلم
۵۳		تفاوت اطفال برنامه‌ها
۵۴		تفاوت نگرش‌ها
۵۸		تفاوت زبان
۶۱		عوامل اجتماعی
۶۱		عوامل تاریخی و جمعیتی
۶۳		عوامل سیاسی
۶۴		عوامل اقتصادی
۶۶		جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۶۹		فصل ۳
۶۹		الگوی مشارکت والدین در آموزش و پرورش
۷۰		مقدمه
۷۰		الگوی محافظتی
۷۰		الگوی کارشناسانه
۷۱		الگوی انتقالی
۷۲		الگوی غنی‌سازی برنامه درسی
۷۳		الگوی مصرف‌کننده
۷۴		الگوی مشارکتی
۷۵		اعتماد
۷۵		توانایی
۷۶		ارتباطات
۷۶		تعهد
۷۶		برابری
۷۷		حمایت
۷۸		نیاز به الگوی برای مشارکت والدین

۷۹	الگوی مشارکت والدین
۸۱	کمک‌های والدین
۸۱	تدوین سیاست
۸۱	ایفای نقش منبع
۸۲	همکاری با معلمان
۸۳	انتقال اطلاعات مربوط به کودکان
۸۴	نیای والدین
۸۴	مجازی ارتباطی
۸۵	ارتباط با کارکنان مدرسه
۸۶	آموزش والدین
۸۷	استفاده از الگو برای بررسی شیوه‌های مشارکت والدین
۸۸	برنامه مصاحبه در مورد مشارکت والدین
۸۸	تدوین سیاست
۸۹	ایفای نقش منبع
۹۰	همکاری با معلمان
۹۱	انتقال اطلاعات مربوط به کودکان
۹۱	مجازی ارتباطی
۹۲	ارتباط با کارکنان مدرسه
۹۳	آموزش والدین
۹۳	حمایت از والدین
۹۴	تشویق والدین به حضور در مدرسه
۹۵	مشارکت دادن والدین مختلف
۹۶	پیشرفت حرفه‌ای معلمان
۹۶	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۹۹	فصل ۴
۹۹	مشارکت والدین در مدارس ابتدایی
۱۰۰	مقدمه
۱۰۰	بررسی مشارکت والدین در مدارس ابتدایی روستایی
۱۰۶	بررسی مشارکت والدین در مدارس ابتدایی شهری
۱۰۷	مطالعات موردی مدارس ابتدایی انگلستان و باربادوس
۱۰۹	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۱۱۱	فصل ۵
۱۱۱	مشارکت والدین در مدارس راهنمایی و متوسطه
۱۱۲	مقدمه
۱۱۵	بررسی مشارکت والدین در مدارس متوسطه
۱۱۶	بحث و بررسی یافته‌ها
۱۲۰	مشارکت والدین در مدارس راهنمایی
۱۲۲	تحقیق
۱۲۳	مطالعات موردی مدارس متوسطه انگلستان و باربادوس
۱۲۴	مقایسه مشارکت والدین در مدارس متوسطه انگلستان و باربادوس
۱۲۴	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۲۵	فصل ۶
۱۲۵	رهنمودهایی برای انجام فعالیتهای مشارکت والدین
۱۲۶	مقدمه
۱۲۶	فعالیت‌هایی جهت تشویق والدین برای حضور در مدرسه
۱۲۷	سازمان‌دهی تماس‌های غیررسمی
۱۲۷	محصولات مدرسه
۱۲۷	روزهای بازدید همگانی
۱۲۸	گشت و گذار
۱۲۸	روزهای جشن یا نمایشگاه‌های مدرسه
۱۲۸	اطمینان از موفقیت رویدادهای غیررسمی
۱۲۹	کارت‌های دعوت شخصی
۱۲۹	تسهیل حضور والدین
۱۳۰	فضای مطلوب
۱۳۰	بهبودسازی فرصت‌ها برای ارتباط غیررسمی
۱۳۰	تهیه غذا و نوشیدنی
۱۳۱	ارزشیابی فعالیت‌ها
۱۳۱	ملاقات اولیا و مربیان
۱۳۲	اهداف ملاقات اولیا و مربیان
۱۳۲	اهداف مربیان
۱۳۳	اهداف والدین
۱۳۴	سازمان‌دهی ملاقات اولیا و مربیان
۱۳۴	برقراری تماس‌های اولیه

۱۳۵	اطلاع‌رسانی به والدین
۱۳۵	کمک به آماده‌سازی والدین
۱۳۶	آماده‌سازی فضا
۱۳۷	بررسی فعالیت و نمرات کودکان
۱۳۷	مشارکت دادن سایر کارکنان
۱۳۷	تهیه برنامه
۱۳۸	مشارکت دادن کودکان
۱۳۸	فعالیت‌های اولیا و مربیان
۱۳۹	ایجاد روابط دوستانه
۱۳۹	سازمان‌دهی
۱۴۰	یادداشت‌برداری
۱۴۰	تهیه اطلاعات
۱۴۱	کسب اطلاعات
۱۴۱	حل مسئله
۱۴۱	خاتمه
۱۴۱	مرور ملاقات اولیا و مربیان
۱۴۲	گزارش‌نویسی
۱۴۲	بحث با کودکان
۱۴۲	ارتباط با همکاران
۱۴۲	برنامه‌پیگیری
۱۴۳	ارزشیابی
۱۴۳	ارتباط مکتوب
۱۴۴	دستنامه‌ها
۱۴۴	کارکنان
۱۴۴	خط‌مشی‌ها
۱۴۵	روندهای مدرسه
۱۴۵	روندهای کلاسی
۱۴۵	نقل و انتقال
۱۴۵	گزارش‌های خانگی
۱۴۶	سایر اطلاعات
۱۴۶	خبرنامه‌ها

۱۴۶	نامه‌ها و یادداشت‌ها
۱۴۷	دفتر یادداشت‌های خانه_مدرسه
۱۴۸	پوشهٔ هفتگی
۱۴۹	گزارش‌های پیشرفت
۱۵۰	تماس‌های تلفنی
۱۵۱	تماس تلفنی اولیا با مربیان
۱۵۱	تماس تلفنی مربیان با اولیا
۱۵۳	سایر کارهای متن
۱۵۳	گزینه‌های جدید فناوری برای ارتباط
۱۵۴	سایت‌ها
۱۵۵	پست الکترونیک
۱۵۵	ارسال پیام کوتاه
۱۵۵	وبلاگ نویسی
۱۵۶	ملاقات خانگی
۱۵۶	دلیل منطقی ملاقات خانگی
۱۵۷	رهنمودهای ملاقات خانگی
۱۵۷	برنامه‌ریزی برای ملاقات
۱۵۸	لباس
۱۵۸	زمان
۱۵۸	ادب و نزاکت
۱۵۹	گوش دادن
۱۵۹	سوالات
۱۵۹	عوامل بازدارنده
۱۶۰	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۶۱	فصل ۷
۱۶۱	مهارت‌های لازم برای مشارکت اثربخش والدین
۱۶۲	مقدمه
۱۶۳	مهارت‌های گوش دادن
۱۶۳	توجه
۱۶۴	تماس چشمی
۱۶۴	مواجههٔ مستقیم

۱۶۴	خم شدن به جلو
۱۶۵	حالت باز بدن
۱۶۵	حرکت مناسب بدن
۱۶۵	محیط فاقد عوامل بازدارنده
۱۶۶	فاصله
۱۶۶	گوش دادن غیرفعال
۱۶۶	دست به سخنرانی
۱۶۷	سینه - سلات
۱۶۷	زالات باز
۱۶۸	سکت مت
۱۶۸	اجتناب موانع اصلی
۱۶۹	اجتناب از افکار مزاح
۱۶۹	بازگویی
۱۷۰	گوش دادن فعال
۱۷۲	مهارت‌های ابراز وجود
۱۷۳	عناصر بنیادی ابرازگری
۱۷۳	ابرازگری فیزیکی
۱۷۳	ابرازگری صوتی
۱۷۴	سطوح توان ابراز وجود
۱۷۴	پاسخ به انتقادات
۱۷۵	مرحله اول: گوش دادن به انتقاد
۱۷۵	مرحله دوم: تصمیم‌گیری درباره حقیقت
۱۷۵	مرحله سوم: پاسخ‌دهی قاطعانه
۱۷۶	مرحله چهارم: رهاسازی
۱۷۶	مقابله با پرخاشگری
۱۷۷	رد درخواست
۱۷۸	«نه» توضیحی
۱۷۸	«نه» تعویقی
۱۷۸	«نه» تأخیری
۱۷۸	«نه» گوش دادن
۱۷۹	«نه» برگرد پیش من

۱۷۹	«نه» رکورد شکن
۱۷۹	درخواست کردن
۱۸۰	ارائه بازخورد سازنده
۱۸۱	شرح دادن (Describe)
۱۸۱	بیان کردن (Express) یا توضیح دادن (Explain)
۱۸۱	مشخص کردن (Specify)
۱۸۲	پیامدها (Consequences)
۱۸۲	آماده‌ری و آماده‌سازی
۱۸۲	حل مسئله
۱۸۳	تعریف مسئله بر حسب نیازهای فرد
۱۸۳	بارش ذهنی راه‌حل‌های ممکن
۱۸۳	انتخاب راه‌حل‌هایی که نیازها را برآورده می‌کنند
۱۸۴	برنامه‌ریزی در مورد اینکه چه کسی چه کار، ا کجا و چه وقت انجام دهد
۱۸۴	اجرای برنامه
۱۸۴	ارزشیابی فرایند و راه‌حل
۱۸۴	مهارت‌های مشاوره
۱۸۶	مهارت‌های گوش دادن
۱۸۷	مهارت‌های درک کردن
۱۸۸	مهارت‌های برنامه‌ریزی برای عمل
۱۸۹	مهارت‌های رهبری گروهی
۱۸۹	فواید کار گروهی با والدین
۱۹۰	مهارت‌های رهبری گروه
۱۹۳	پویایی گروه
۱۹۳	شمول
۱۹۴	کار
۱۹۴	عمل
۱۹۵	پایان‌دهی
۱۹۵	سازمان‌دهی گروه‌ها و کارگاه‌های والدین
۱۹۵	به‌کارگیری
۱۹۶	مکان
۱۹۶	جلسات

۱۹۶	تعداد والدین
۱۹۷	رهبران گروه
۱۹۷	قالب کارگاه‌های والدین
۱۹۷	معرفی
۱۹۸	سخنرانی
۱۹۸	بحث‌های گروهی کوچک
۱۹۹	جمع‌بندی
۱۹۹	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۰۱	فصل ۸
۲۰۱	نقش تخصصی در افزایش مشارکت والدین
۲۰۲	مقدمه
۲۰۳	دیدگاه بوم‌شناختی افزایش مشارکت والدین
۲۰۳	دولت
۲۰۳	قانون‌گذاری
۲۰۳	سیاست و پژوهش
۲۰۴	منابع
۲۰۴	آگاهی همگانی
۲۰۵	نظام آموزشی
۲۰۵	سیاست
۲۰۵	روندهای افزایش مشارکت والدین
۲۰۶	منابع
۲۰۶	مدرسه
۲۰۶	سیاست
۲۰۷	روندها
۲۰۷	فعالیت‌ها
۲۰۸	ارزشیابی بازار خورد
۲۰۹	معلم
۲۰۹	تمهد
۲۰۹	دانش و مهارت‌ها
۲۱۰	عمل
۲۱۰	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

پیش‌گفتار

هدف من از نوشتن این کتاب، راهنمایی روانشناسان مدرسه و روانشناسان تربیتی و نیز سایر متخصصان مرتبط با این رشته است که با معلمان و مدارس، برای ایجاد شیوه‌های مؤثر جهت تسهیل مشارکت والدین در تحصیل فرزندان، کار می‌کنند. علاقه من به مشارکت والدین در آموزش فرزندان، ۳۵ سال پیش پدیدار شد. زمانی که به نوجوانان مبتلا به ناتوانی هوشی خفیف، در کلاسی ویژه در دبیرستانی در نیوزلند درس می‌دادم، معلم یکی از کلاس‌های استثنایی به من توصیه کرد در اوایل سال تحصیلی زمینه‌ای را برای بازدیدهای خانگی از والدین دانش‌آموزان کلاسم فراهم کنم. این بازدیدها به من کمک کرد مشارکت سازنده‌ای با اکثر والدین ایجاد کنم که برای آموزش کودکانشان مفید بود. تعداد کمی از والدین بودند که به نظر می‌رسید کار کردن با آن‌ها دشوار است، بنابراین متوجه شده‌ام هنوز به اندازه کافی نمی‌دانم چگونه به شیوه‌ای مؤثر با والدین کار کنم. سپس زمانی که آموزش دیدم و به عنوان یک روانشناس تربیتی کار کردم، علاقه خود به کار با والدین را بیشتر پرورش دادم. من شروع به برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای والدین دارای فرزندی با مشکلات رفتاری و انواعی از ناتوانی‌ها کردم که هم برای والدین و هم برای فهم من از کار با آن‌ها ارزشمند بود. وقتی متعاقباً مدرس دانشگاه شدم و دوره‌هایی را برای کارآموزان تربیت‌معلم و همچنین تمرین معلمان شاغل برگزار کردم، در مورد اهمیت مشارکت والدین و در نظر گرفتن جلساتی برای بهبود نگرش‌ها، دانش و مهارت در کار با والدین، مطمئن شدم.

بعد از کسب این تجربه‌ها و نیز تربیت دو پسر که مدارس ابتدایی، راهنمایی و متوسطه را پشت سر گذاشتند، من به این باور رسیده‌ام که مشارکت بین مدارس و خانواده‌ها در فراهم کردن آموزشی بهینه برای کودکان ضروری است. اکنون می‌دانم که رشد مهارت‌های مرتبط و دانش مورد نیاز برای کار مؤثر با والدین برای همهٔ معلمان ضروری بوده و توسعهٔ سیاست‌های جامع و روش‌های کارآمد جهت مشارکت والدین برای کلیهٔ مدارس لازم می‌باشد.

در این کتاب، بر اساس تجربیات به‌دست‌آمده، اطلاعاتی فراهم کرده‌ام که به روانشناسان، دیگر متخصصانی که با مدارس جهت کمک به معلمان برای توسعهٔ دانش و مهارت‌های لازم برای کار مؤثر با والدین کار می‌کنند، کمک کند و همچنین سبکی برای مدارس جهت ایجاد سیاست‌های کارآمد و روش‌هایی برای مشارکت والدین باشد. من باور دارم که درگیر کردن روانشناسان در این وظیفه می‌تواند تضمین کند که اکثر روش‌های مؤثر برای مشارکت والدین که توسط مدارس مورد استفاده قرار می‌گیرد، بهترین نتایج احتمالی فردی، اجتماعی و تحصیلی را برای کودکان به بار می‌آورد.

فصل اول، منطقی برای اهمیت مشارکت والدین ارائه می‌دهد و شکافی را که بین لفاظی‌ها در مورد مشارکت والدین و اجرای آن به‌صورت واقعی و عملی در مدارس وجود دارد، مورد توجه قرار می‌دهد.

در این فصل به نقش روانشناسان در ارتقای مشارکت بین خانه و مدرسه و تسهیل مشارکت والدین در تحصیل فرزندانشان اشاره شده است. نگرش‌های متداول متخصصان در مورد کار با والدین به‌صورت اجمالی و بنی مطرح‌شده و نگرش‌ها، دانش و مهارت‌هایی که برای کار اثربخش با والدین ضروری دانسته شده است، شناسایی شده‌اند.

فصل دوم، مدلی توضیحی به‌منظور فهم موانع مختلف مشارکت والدین ارائه می‌دهد. این موانع سبب ایجاد شکاف بین صحبت کردن دربارهٔ این

همکاری و اجرای واقعی آن در مدارس می‌شوند. در این زمینه عوامل مرتبط با کودکان، والدین و خانواده‌ها، روابط والد معلم و مسائل اجتماعی مورد بحث قرار گرفته‌اند. فصل سوم، رویکردهای مختلف کار با والدین را به‌طور کلی بیان می‌کند و مدلی را جهت هدایت نحوه جلب مشارکت والدین ارائه می‌دهد. هدف از این مدل، آشکار ساختن نیازهای والدین و همکاری بالقوه آن‌هاست. در این مدل، هم‌چنین چک‌لیستی از سؤالات ارائه می‌شود که مدارس می‌توانند برای ارزیابی عملکرد خود در مورد مشارکت والدین و شناسایی نقاط قوت و بخش‌هایی که نیاز به بهبود بیشتری دارند، به کار بگیرند.

فصل چهارم، یافته‌های مورد روش‌های مشارکت والدین در مدارس ابتدایی نیوزلند، انگلستان و آریزونا را ارائه می‌دهد. در این فصل تنوع گسترده‌ای از انواع روش‌های مشارکت والدین در مدارس وجود دارد و ضعف‌های رایج در تدارک جلب مشارکت والدین در مدارس ابتدایی شناسایی می‌گردد. فصل پنجم، یافته‌هایی را در زمینه چگونگی مشارکت والدین در مدارس راهنمایی و متوسطه در نیوزلند، انگلستان و آریزونا مورد بررسی می‌کند. این فصل نیز نمایانگر تنوع وسیع اعمال مشارکت والدین در مدارس است و شکاف‌های موجود در این عمل را شناسایی می‌کند. در فصل ششم، رهنمودهایی برای ارتباط با والدین که در زمینه‌یابی‌های به‌عمل‌آمده از آریزونا، سودمند شناخته شده است (چنانکه در فصول ۴ و ۵ ارائه شد)، ارائه می‌گردد. این موارد شامل تماس‌های غیررسمی، ملاقات والد معلم، شکل‌های ارتباط نوشتاری بین خانه و مدرسه، تماس‌های تلفنی، بازدیدهای خانگی و استفاده از گزینه‌های جدید فناوری مثل وب‌سایت مدرسه، ایمیل و پیام متنی است. فصل هفتم، مهارت‌های بین فردی مورد نیاز برای مشارکت اثربخش والدین را که شامل گوش دادن، قاطعیت، مهارت‌های مشاوره و نیز مهارت‌های رهبری گروه برای کار با والدین می‌باشد، به‌صورت کلی مطرح می‌کند. فصل هشتم، بر نقشی که روانشناسان و سایر متخصصان می‌توانند به‌منظور ایجاد ابتکار

برای بهبود مشارکت والدین در تحصیل فرزندانشان ایفا کنند، تأکید می‌کند. این فصل، یک تحلیل بوم‌شناختی از عناصر کلیدی درگیر در بهبود مشارکت والدین ارائه می‌دهد که بر تغییرات ضروری در سطوح دولت، نظام آموزشی، مدرسه و معلم تأکید دارد.

www.ketab.ir